

DOI: <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2024.3-12>

УДК 330.117:004:336.279

С. Т. Пілецька, д.е.н., проф.

ORCID 0000-0002-3638-3002

e-mail: 0508486185@ukr.net,

Національний авіаційний університет,
м. Київ,

С. О. Ареф'єв, д.е.н., проф.

ORCID 0000-0003-2184-458X

e-mail: arefievso@gmail.com,

Північноукраїнський інститут імені
Героїв Крут ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіо-
нальна академія управління персоналом»
м. Чернігів,

Т. Ю. Коритько, к.е.н., доц.

ORCID 0000-0002-4251-1971

e-mail: taniakorytko@gmail.com,

Інститут економіки промисловості НАН
України, м. Київ

ПРОАКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ НА РІЗНИХ СТАДІЯХ РОЗВИТКУ ПРИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА

Постановка проблеми. Сучасна економіка характеризується високою динамічністю та прискореним технологічним відтворенням, зокрема, цифровізацією, що ставить перед підприємствами виклик постійного пристосування до змін. Необхідність швидкої реакції на зовнішні фактори є ключовою для збереження конкурентоспроможності та досягнення успішних результатів. Ігнорування цих викликів може призвести до накопичення боргів, нездатності платити за борги та, як наслідок, до банкрутства. Для успішного протистояння викликам, підприємства повинні впроваджувати інноваційні рішення, розвивати цифровізацію та будувати гнучку бізнес-модель, здатну швидко адаптуватися до змін ринкового середовища.

Швидке зростання кількості підприємств що є банкрутами робить актуальним пошук наукових підходів до прогнозування та запобігання фінансових проблем, оскільки прогнозування та визначення ймовірності банкрутства стає необхідним для своєчасного

© Видавець Інститут економіки промисловості НАН України, 2024

© Видавець Академія економічних наук України, 2024

попередження та подолання кризових явищ на підприємстві. Це необхідно як для самих підприємств, так і для їхніх партнерів (інвесторів, кредиторів тощо), оскільки завчасне виявлення ризиків банкрутства дозволяє вжити необхідних заходів для їх усунення. Особливої гостроти проблема набуває в умовах цифрової трансформації економіки, коли швидкі зміни технологій, ринків та бізнес-моделей створюють нові виклики для проактивних підприємств. Цифрова трансформація, з одного боку, відкриває нові можливості для сталого розвитку, а з іншого – посилює ризики, пов'язані з кібербезпекою, втратою даних та нездатністю адаптуватися до нових технологічних вимог.

Отже, дана проблема є актуальною і вимагає розробки ефективних інструментів та методів прогнозування та запобігання банкрутства в умовах цифрової економіки. Проактивний підхід до управління ризиками, що включає регулярний моніторинг фінансового стану, аналіз ринкових трендів та оцінку впливу цифрових технологій на бізнес-процеси, є ключовим для забезпечення довгострокової стійкості підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти формування проактивної політики компанії для удосконалення бізнес-процесів шляхом їх діджиталізації обґрунтували Л. Шимановська-Діанич, Н. Педченко, О. Лозова [9].

І. Кравчук, С. Лавриненко, А. Зелінська представили шляхи реалізації завдань у процесі імплементації діджитал-технологій у систему управління бізнес-процесами підприємства, обґрунтована необхідність змінювати інструменти щодо ведення бізнесу, формування бізнес-моделей, що приведе до ефективної реалізації інновацій [4].

О. Тімінський, О. Войтенко, І. Райчук підкреслюють необхідність розроблення нових моделей і методів для проєктів діджиталізації бізнес-процесів, сформульовано галузі подальших досліджень застосування моделей та методів діджиталізації бізнес-процесів об'єктно-орієнтованих організацій [7], а В. Ткачук, С. Обіход, Н. Зіміна розкривають проблеми функціонування підприємств в умовах цифрової трансформації [8]. І. Булеєв надає оцінку рівня адаптації персоналу до інтелектуалізації підприємств в умовах цифровізації економіки [12].

Моделі формування стратегії забезпечення фінансової стійкості підприємства в умовах цифровізації, яка дає можливість своєчасно та швидко приймати вірні управлінські рішення, використовуючи при цьому певний набір методів та інструментів їх реалізації

присвячена наукова робота О. Ареф'євої, С. Пілецької, Ю. Лобур [1], продовжують наукові розробки в даному напрямі С. Пілецька, С. Ареф'єв, С. Петровська, С. Колесников, які пропонують матрицю вибору стратегії забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах впливу цифровізацію залежно від індексу цифрової трансформації України [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак проблемі проактивності підприємств на різних стадіях розвитку при діджиталізації економіки, що є основою запобігання їх банкрутству приділяється недостатньо уваги.

Мета дослідження. Метою статті є дослідження та обґрунтування необхідності проактивності підприємств на різних стадіях розвитку при діджиталізації економіки, що є основою запобігання банкрутства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес банкрутства підприємства є наслідком прогресуючої фінансової дисфункції, що проявляється у нездатності суб'єкта господарювання своєчасно та в повному обсязі виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та державою. Незважаючи на те, що банкрутство є невід'ємною складовою ринкових відносин, його негативні наслідки, вимагають розробки ефективних механізмів запобігання. У контексті сучасної цифровізації економіки, характерною рисою якої є висока динаміка та мінливість ринкового середовища, проблема банкрутства набуває особливої актуальності. Швидкі технологічні зміни, посилення конкуренції та зростання невизначеності створюють додаткові ризики для сталого розвитку підприємств, для забезпечення якого підприємства повинні адаптуватися до нових умов та впроваджувати інноваційні рішення.

Проактивне управління ризиками, що включає в себе регулярний фінансовий моніторинг, аналіз ринкових трендів та оцінку впливу цифрових технологій на бізнес-процеси, є ключовим фактором запобігання банкрутству. Застосування сучасних аналітичних інструментів та моделей прогнозування дозволяє виявляти потенційні проблеми на ранніх стадіях та розробляти ефективні стратегії їх усунення.

Запобігання банкрутства підприємств є не лише економічним, а й соціальним завданням, яке набуває особливої актуальності в умовах цифрової трансформації, оскільки ефективне управління ризиками та адаптація до змін є запорукою довгострокового успіху підприємств та сталого розвитку економіки.

Передумови (загрози) банкрутства формуються протягом тривалого часу, своєчасне виявлення перших ознак можливих проблем є ключовим для запобігання банкрутству. Конкретні заходи для виходу з кризи безпосередньо залежать від причин, які її спричинили та стадії розвитку (див. рисунок).

Рисунок. Передумови (загрози) банкрутства підприємства на різних стадіях розвитку підприємства

Проактивність є ключовим фактором виживання та розвитку підприємств у динамічному цифровому середовищі, що дозволяє підприємствам не тільки реагувати на зміни, але й формувати їх, забезпечуючи довгострокову стійкість та конкурентоспроможність.

Попередження та подолання банкрутства підприємства – це комплексний процес, який передбачає цілеспрямований вибір інструментів, необхідних для вирішення конкретних проблем. Кожне підприємство потребує індивідуального підходу, але загалом, процес відновлення стабільності функціонування включає в себе аналіз причин кризи, розробку плану дій та його реалізацію. Незважаючи

на індивідуальний підхід до кожного підприємства, існують загальні принципи та підходи, які ефективні для більшості підприємств.

Дослідження досвіду підприємств, які успішно подолали кризи, дозволяє сформулювати загальні методи антикризового управління, які доцільно застосовувати в різних стадіях розвитку підприємства.

Підприємствам слід проводити аналіз ефективності використання наявних ресурси (матеріали, обладнання, людські ресурси), визначити пріоритетні напрямки їхнього вдосконалення. При цьому важливо враховувати поточну ситуацію на ринку, тенденції розвитку та цифровізацію підприємства, оскільки її рівень надає підприємствам можливість автоматизації процесів та зменшення витрат, використання хмарних технологій для оптимізації використання ІТ-ресурсів, впровадження систем управління ресурсами підприємства (ERP-системи). Аналіз ефективності використання ресурсів є важливим елементом проактивного управління підприємством, оскільки дозволяє виявити слабкі місця та можливості для вдосконалення, що є основою для розробки проактивних стратегій розвитку.

Необхідно провести ретельний аналіз асортименту продукції і визначити, які види продукції є найбільш прибутковими та мають попит на ринку, що дозволить сконцентруватися на виробництві найбільш конкурентоспроможної продукції та відмовитися від неефективних напрямків діяльності.

Розвиток кадрового потенціалу є стратегічно важливим фактором, що впливає на конкурентоспроможність підприємства, оскільки в умовах діджиталізації економіки підприємствам необхідно приділяти першорядну увагу розвитку кадрового потенціалу шляхом ефективного управління людськими ресурсами через створення сприятливих умов праці, що сприяє залученню та утриманню фахівців, організації навчання та підвищення кваліфікації персоналу, що дозволяє працівникам адаптуватися до нових технологій та вимог ринку, отримати доступ до великих обсягів даних, розвинути аналітичне, критичне мислення, креативність та цифрову грамотність, що знижує вірогідність настання банкрутства підприємства.

Для посилення конкурентних позицій на ринку підприємствам необхідно розробити ефективну маркетингову стратегію, що враховує особливості цифрової епохи, дозволяє підприємству швидко та ефективно адаптуватися до змін на ринку [3]. Проактив-

ний підхід до маркетингу передбачає постійний моніторинг ринку в контексті передбачення змін та впровадження інновацій.

Вибір конкретних заходів для запобігання банкрутству підприємства безпосередньо залежить від чинників, які призвели до загрози, серед яких: відсутність інновацій, застаріле обладнання, нездатність розробляти нові продукти та технології; неефективна система управління, низька мотивація персоналу; неправильно обрана стратегія розвитку, нездатність адаптуватися до змін ринку.

Ефективне управління підприємством передбачає створення динамічної системи, яка здатна реагувати на постійно мінливі умови зовнішнього середовища та внутрішні фактори. Така система повинна забезпечувати оптимізацію використання ресурсів, підвищення ефективності виробництва, розробку та впровадження інновацій, а також прийняття стратегічних рішень, спрямованих на забезпечення довгострокового розвитку підприємства. Для забезпечення сталого розвитку підприємств в умовах нестабільної економіки необхідно розробити та впровадити систему раннього попередження та протидії банкрутству, яка дозволяє підприємствам своєчасно ідентифікувати загрози, оцінити їх вплив та розробити ефективні стратегії для їх нейтралізації [11].

Особу актуальність набуває система раннього попередження та реагування, яка працює за принципом постійного моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. Завдяки своєчасному виявленню та оцінці ризиків, підприємство може розробити необхідні заходи для їх мінімізації їх впливу, що дозволяє знизити ймовірність виникнення кризових ситуацій, запобігти банкрутству та забезпечити довгостроковий розвиток.

Аналіз сучасних наукових досліджень [2; 6; 10] у сфері управління підприємствами дозволив сформулювати цілісну концепцію системи раннього попередження та подолання фінансової кризи. В результаті проведеного дослідження визначені ключові компоненти системи та систематизовані підходи до її впровадження на підприємствах різних галузей: моніторинг, діагностика, прогнозування, контролінг, планування, санація, реорганізація і реструктуризація, реінжиніринг, антикризове управління. Наведена система попередження, прогнозування та подолання банкрутства підприємства не обмежується лише зазначеними складовими і може бути доповнено іншими.

Санація неплатоспроможних підприємств передбачає комплекс заходів, спрямованих на радикальну трансформацію бізнес-

моделі, яка включає впровадження інноваційних методів управління, розробку та випуск нової конкурентоспроможної продукції, оптимізацію маркетингових стратегій, зниження витрат виробництва, скорочення дебіторської та кредиторської заборгованості, зміну структури капіталу на користь власних коштів, а також реструктуризацію активів шляхом продажу невикористовуваних активів та оптимізацію виробничих потужностей. Крім того, для стабілізації фінансового стану може застосовуватися тимчасова зупинка невігідних проєктів та конвертація короткострокових боргів у довгострокові. У деяких випадках може виникнути необхідність у скороченні персоналу.

Для запобігання банкрутству та відновлення платоспроможності підприємства використовують комплекс фінансових заходів, серед яких: оптимізація активів шляхом продажу нерухомого майна та ліквідацію надлишкових запасів, збільшення власного капіталу, залучення довгострокового фінансування та кредитних ресурсів для поповнення оборотних коштів, розробку та впровадження програм скорочення витрат. Крім того, підприємства можуть розраховувати на державну підтримку у вигляді грантів або пільгових кредитів.

Наведені рекомендації є загальним орієнтиром для підприємств, які прагнуть запобігти банкрутству. Для розробки ефективної стратегії виходу з кризи та забезпечення стійкого розвитку підприємство потребує індивідуального підходу. Створення програми фінансового оздоровлення дозволить врахувати специфіку діяльності підприємства, визначити конкретні заходи щодо усунення проблем та розробити план подальшого сталого розвитку при діджіталізації економіки.

Висновки. Банкрутство є закономірним наслідком ринкової економіки. Однак, у сучасних умовах високої нестабільності, багато підприємств, особливо малий та середній бізнес, виявляються неспроможними адаптуватися до раптових змін та стикаються з фінансовими труднощами. Своєчасне реагування на зміни в економічному середовищі та впровадження проактивних заходів можуть значно знизити вірогідність настання банкрутства.

Сучасні підприємства функціонують в умовах високої невизначеності та численних факторів ризику, таких як економічні цикли, геополітичні події, технологічні зміни та зміни споживчих переваг, які створюють загрози для фінансової стійкості підприємств та можуть призвести до їх банкрутства. Тому, для забезпечення безперервності діяльності, підприємствам необхідно проводити комплексну оцінку ризиків, розробляти ефективні стратегії уп-

равління ними та впроваджувати системи раннього попередження кризових ситуацій.

Запобігання банкрутства вимагає комплексного підходу, який включає в себе не тільки оперативне реагування на кризові ситуації, але й проактивне управління ризиками, стратегічне планування та адаптацію до мінливих умов ринку.

Ефективний менеджмент передбачає не тільки досягнення поточних цілей, але й забезпечення довгострокової стабільності підприємства шляхом впровадження системи раннього попередження, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення на основі повної та достовірної інформації, що, в свою чергу, сприяє мінімізації ризиків та оптимізації бізнес-процесів.

Проактивне впровадження превентивних заходів дозволяє підприємствам не лише виявляти потенційні кризи, а й своєчасно реагувати на них, мінімізуючи негативні наслідки та створюючи умови для сталого розвитку. Превентивний підхід перетворює кризу з пасивної загрози на активну можливість для вдосконалення бізнес-процесів при діджиталізації економіки що є основою запобігання банкрутства.

Література

1. Ареф'єва О. В., Пілецька С. Т., Лобур Ю. О. Транспарентність реалізації стратегії фінансової стійкості підприємства в умовах діджиталізації. *Бізнес Інформ.* 2023. №12. С. 231–239. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-231-239>.
2. Ареф'єва О. В., Ковальчук А. М., Панчощна Т. М. Передумови формування стратегії антикризового управління на підприємствах транспортної галузі України. *Ефективна економіка.* 2022. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.12.14>.
3. Коритько Т. Ю. Цифрова економіка та її вплив на конкурентоспроможність підприємства. *Конкурентоспроможність підприємств у міжнародному цифровому просторі*: монографія / за ред. О. В. Ареф'євої. Київ: ФОП Маслаков, 2019. С. 77-85.
4. Кравчук І., Лавриненко С., Зелінська А. Діджиталізація бізнес-процесів: інноваційна складова менеджменту підприємств. *Економіка та суспільство.* 2023. № 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-19>.
5. Пілецька С. Т., Ареф'єв С. О., Петровська С. В., Колесников С. О. Стратегічне забезпечення економічної безпеки підприємств в контексті цифровізації економіки України. *Проблеми економіки.* 2024. №2. С. 181–190. <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-2-181-190>.
6. Пілецька С. Т. Коритько Т. Ю. Методика комплексної оцінки антикризового потенціалу підприємства. *Економіка промисловості.* 2018. № 3(83). С. 76-92. DOI: <https://doi.org/10.15407/econindustry2018.03.076>.

7. Тімінський О. Г., Войтенко О. С., Райчук І. В. Аналіз моделей і методів діджиталізації бізнес-процесів. *Управління розвитком складних систем*. 2021. № 46. С. 38–47. DOI: <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2021.46.38-47>.
8. Ткачук В. О., Обіход С. В., Зіміна Н. П. Цифровізація бізнес-процесів підприємства в умовах переходу в діджитал-середовище. *Науковий вісник управління*. 2020. Вип. 47. С. 33–47. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure47-22>.
9. Шимановська-Діанич Л., Педченко Н., Лозова О. Проактивність в умовах діджиталізації економіки: удосконалення бізнес-процесів вітчизняних підприємств під час війни. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. Серія «Економічні науки». 2024. № 2 (112). С. 109-116. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-16>.
10. Arefieva O. V., Piletska S. T., Miahkykh I. M., Arefiev S. O. Development Of The Innovation Activity Of Enterprises In The Digital Economy. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020. Vol. 29. No. 8s. P. 2304-2311. URL: <http://sersec.org/journals/index.php/IJAST/article/view/14703/7492>.
11. Arefieva O., Polous O., Arefiev V., Kopcha Yu. Gupta Sandeep Kumar Intellectualization Of Human Capital Development In Digital Economics. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020. Vol. 29. No. 8s. P. 2297-2303. URL: <http://sersec.org/journals/index.php/IJAST/issue/view/278>.
12. Buleev I., Bryukhovetska N., Korytko T., Piletska S., Patlachuk V. Evaluation of the level of personnel adaptation to enterprises intellectualization in terms of the economy digitalization. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2023. Vol. 45. No. 1. P. 94-104. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.10>.
13. Korytko T., Piletska S. Model of the Adaptive Management System of an Industrial Enterprise in the Conditions of Industry 4.0. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 4 (70). С. 76-80. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-4\(70\)-76-80](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-4(70)-76-80).

References

1. Arefieva, O. V., Piletska, S. T., Lobur, Yu. O. (2023). Transparentnist realizatsii stratehii finansovoi stiiikosti pidpriemstva v umovakh didzhitalizatsii [Transparency of implementation of the enterprise financial sustainability strategy in the context of digitalization]. *Biznes Inform – Business Inform*, 12, pp. 231–239. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-12-231-239> [in Ukrainian].
2. Arefieva, O. V., Kovalchuk, A. M., Panchoshna, T. M. (2022). Peredumovy formuvannia stratehii antykrizovoho upravlinnia na pidpriemstvakh transportnoi haluzi Ukrainy [Prerequisites for the Formation of a Crisis Management Strategy at the Enterprises of the Transport Industry of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.12.14> [in Ukrainian].
3. Korytko, T. Yu. (2019). Tsyfrova ekonomika ta yii vplyv na konkurentospromozhnist pidpriemstva [The digital economy and its impact on enterprise competitiveness]. *Konkurentospromozhnist pidpriemstv u mizhnarodnomu tsyvrovomu prostori* [Competitiveness of enterprises in the international digital space]. (pp. 77-85). Kyiv, FOP Maslakov [in Ukrainian].
4. Kravchuk, I., Lavrynenko, S., Zelinska, A. (2023). Didzhitalizatsiia biznes-protsesiv: innovatsiina skladova menedzhmentu pidpriemstv [Digitalization of business processes: an innovative component of enterprise management]. *Економіка та суспільство – Economy and society*, 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-19> [in Ukrainian].

5. Piletska, S. T., Arefiev, S. O., Petrovska, S. V., Kolesnykov, S. O. (2024). Stratehichne zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv v konteksti tsyfrovizatsii ekonomiky Ukrainy [Strategic Ensuring of Economic Security of Enterprises in the Context of Digitalization of the Ukrainian Economy]. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*, 2, pp. 181–190. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-2-181-190> [in Ukrainian].
6. Piletska, S. T., Korytko, T. Yu. (2018). Metodyka kompleksnoi otsinky antykrizovoho potentsialu pidpriemstva [The method of comprehensive assessment of the anti-crisis potential of the enterprise]. *Econ. promisl.*, 3 (83), pp. 76–92. DOI: <https://doi.org/10.15407/econindustry2018.03.076> [in Ukrainian].
7. Timinskyi, O. H., Voitenko, O. S., Raichuk, I. V. (2021). Analiz modelei i metodiv didzhitalizatsii biznes-protseviv [Analysis of models and methods of business process digitalization]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system – Management of the development of complex systems*, 46, pp. 38–47. DOI: <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2021.46.38-47> [in Ukrainian].
8. Tkachuk, V. O., Obikhod, S. V., Zimina, N. P. (2020). Tsyfrovizatsiia biznes-protseviv pidpriemstva v umovakh perekhodu v didzhital-seredovyshche [Digitalization of enterprise business processes in the context of transition to the digital environment]. *Naukovyi visnyk upravlinnia – Scientific Bulletin of Management*, 47, pp. 33–47. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct47-22> [in Ukrainian].
9. Shymanovska-Dianych, L., Pedchenko, N., Lozova, O. (2024). Proaktyvnist v umovakh didzhitalizatsii ekonomiky: udoskonalennia biznes-protseviv vitchyznianskykh pidpriemstv pid chas viiny [Proactivity in the context of digitalization of the economy: improving business processes of domestic enterprises during the war]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriiia «Ekonomichni nauky» – Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Series «Economic Sciences»*, 2 (112), pp. 109–116. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-2-16> [in Ukrainian].
10. Arefieva, O. V., Piletska, S. T., Miahkykh, I. M., Arefiev, S. O. (2020). Development of the Innovation Activity of Enterprises in the Digital Economy. *International Journal of Advanced Science and Technology*, Vol. 29, No. 8s, pp. 2304–2311. Retrieved from <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/article/view/14703>.
11. Arefieva, O., Polous, O., Arefiev, V., Kopcha, Yu. (2020). Gupta Sandeep Kumar Intellectualization of Human Capital Development in Digital Economics. *International Journal of Advanced Science and Technology*, Vol. 29, No. 8s, pp. 2297–2303. Retrieved from <http://sersc.org/journals/index.php/IJAST/issue/view/278>.
12. Buleev, I., Bryukhovetska, N., Korytko, T., Piletska, S., Patlachuk, V. (2023). Evaluation of the level of personnel adaptation to enterprises intellectualization in terms of the economy digitalization. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, Vol. 45, No. 1, pp. 94–104. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.10>.
13. Korytko, T., Piletska, S. (2022). Model of the Adaptive Management System of an Industrial Enterprise in the Conditions of Industry 4.0. *Ekonomichniy visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 4 (70), pp. 76–80. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-4\(70\)-76-80](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2022-4(70)-76-80).

Надійшла до редакції: 03.09.2024 р.

Рецензовано: 27.09.2024 р.